

ERDÉLYI GAZDA

MECJELENIK

minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félvre 2 ftal szet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és érték küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)

címzandók.

AZ

ERDÉLYI

GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	1-11	1-31	1-61	1-121	1-241	1-52
	széri hirdeteskor					
ft	krft	krft	krft	krft	krft	kr
1/16 lap	14	36	70	120	200	360
2/16 "	7	18	35	60	100	180
3/16 "	350	9	1750	30	50	90
4/16 "	175	450	875	15	25	45
5/16 "	90	225	440	750	1250	2250

Nagyobb hirdetéseknel külön kedvezmények.
Azonkivül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányiszor
a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
mennyi helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetés
számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala
és a r. k. Lyceum nyomda központi irodája (főter gr. Te-
leki Domokos-báz.). Mellékletek 5 o. é. ftba számít-
tatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal. Mina
János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

A talaj eredete s annak tulajdonságai.

Talajunk különböző kőzetek elmállásából kelet-
kezett s növényi és állati maradványokkal van ve-
gyítve.

Talajunk felső rétege, a mennyire ezt ekével
műveljük feltalajnak; a feltalaj alatt közvetlen fekvő
réteg pedig altalajnak neveztetik. Többféle kőzet for-
dulyán elő, a talaj is mint azok eredménye többféle
kell hogy legyen.

Az elmállott kőzetek nem maradnak mindég
származási helyükön, hanem néha nagyobb áradások
következtében a víz által elsodortatnak, s más helyre
vitetnek, minek következtében helyenkint különféle
vidékeknek elmállott kőzetei keverve találhatnak.

Ezen kőzetek egyes alkrészei is néha egymástól
elválasztatnak, így a nagyobb és nehezebb kődarabok
s a homok a vízben előbb leszállván, a talajnak alsó
rétegét, a könnyebb részek, mint az agyag, a talaj
felső rétegét foglalják el, a nehezebb darabok köze-
lebb a közethez, a könnyebbek pedig rendesen mesz-
szébben rakattak le.

Némely talaj oly összetartó és kötött, hogy szá-
raz állapotban ekével nem művelhető, más ismét oly
laza, hogy szél is tova hordja, az előbbeni talaj sok
agyagot, az utóbbi sok homokot tartalmaz. Az agyag
és homok képezi tehát talajunknak fő alkrészeit; ta-
lajunk azonban a talajban még meszet, vasat, kálit,
nátront, trágya és elkorhadt növények maradványait.

Ezen utóbbi alkrészek azonban csak kisebb
mennyiségben találhatnak a talajban.

Homok alatt értünk kovahomokot, mely részint
kovaköböl, részint más kováltartalmazó kőzetekből
származik. Elválasztatván a vele kevert részekről, fe-
hér vagy sárga színű igen apró kovadarabocskákból áll.

A homok a vizet csakhamar átterszti; száraz
állapotában összefüggése nincsen, hamar megmelegszik
és hamar is kihűl. Mentől nagyobbak a homok egyes
darabjai, annál inkább bír e tulajdonokkal.

Az agyag, eleme a timföld. Tulajdonai ellen-
kezők a homok tulajdonaival; azért legjobb talaj az,
a mely ezen két alkrész helyes keverékéből áll. Ösz-
szefüggése igen nagy, nedves állapotban szívós, sima,
a vizet mohón veszi magába s azt sokáig megtartja;
ha vízzel telítettett, akkor több vizet nem veszen föl,
azért átnemeresztő talajnak is neveztetik. A vízben
nem olvad föl, de a vizet zavarossá teszi, ez onnan
ered, hogy az agyag igen finom részecskéi könnyü-
sügnél fogva egy ideig a vízben uszkálnak, de ké-
sőbb ismét ieülepednek. Ha az agyag kiszárad, re-
pedezni kezd; a fagy szinte szét repesztí az agyagot,
ezt az agyagban a jéggé vált víz eszközli, mely mint
jég kitágult s nagyobb tért foglal el. Igen jó tulaj-
dona még az agyagnak, hogy a levegőt is mohón ve-
szí magába. A vízzel és a levegővel egyszersmint a
levegőben és vízben lévő növényi tápanyagokat is fel-
veszi.

A mész kisebb mennyiségben található a talajban mint az agyag vagy homok. A mely talajból a mész egészen hiányzik, terméketlenebb, mint a mely meszet tartalmaz. A mészkőnek, márványnak és krétának főalkrészét a mész képezi.

A vas minden talajban elő szokott fordulni, de soha sem tisztán, hanem más anyagokkal összekötve mint rozsdá. A talajok színüket részint a vastól, részint a televénytől kapják, a televény a talajt barnára vagy feketére festi, a vas pedig a talajnak sárgavörös, kék, szürke és néha fekete színt is kölcsönöz. — A talajt tehát színe után megítélni nem mindég lehet, mert némely esetben a talajt a vas is feketére festi, a vas nincsen ártalmára a növényeknek ha a levegővel érintkezik. Az altalajban előforduló vas azonban nem lévén érintkezésben a levegővel kisebb vagy nagyobb mértékben árt a növényeknek, — mély szántás által az altalajból felhozott föld rendszeren azért szokott eicinte terméketlen lenni.

A televény nagy szerepet játszik a talajban. Növényi és állati anyagok elrothadásából képződik, a földre hordott trágyából, a növények gyökereiből szinte televény lesz. A televény könnyebb, porhanyóbb a talaj többi alkészzeinél, összefüggése azonban nem csekély. Több vizet vesz föl mint az agyag; nedves állapotban meglágyul s felduzzad, a nélkül azonban hogy tapadós legyen. A felvett vizet csak lassan bocsátja ki magából. Száraz állapotban is még némelyvességgel bír.

Ezen tulajdonainál fogva a televény a talajra igen jó befolyással van. Televény által az agyag porhanyóbb és áteresztőbb lesz, s szívósságát elveszti. A homok televény hozzákeverése által kötöttebb, összetartóbb és nyirkosabb lesz. A fekete színű tárgyak jobban megmelegednek a nap sugarai által mint a fehérek; s miután a televény fekete, azon talajnak, mellyel kevertetik melegedési képességét emeli. Ezen körülmény a növények tenyésztére is jó befolyást gyakorol.

Ha a talajban igen sok a televény, s különösen ha az altalaj vizenyős is, a televény is káros lehet; mert akkor savanyu televény képződik, s ezen csak rosz mocsári növények tenyésznek. Gazdag a talaj, ha 5—10 % televényt tartalmaz. A mely talajban 15 %-nál több a televény, ott a növényeknek már biztos állásuk nincsen, korán megdőlnek és termést nem adnak.

Az eddig megismertetett talajalkészzelekről követ-

keztetni lehet a különböző talajok tulajdonaira is. A felhozott alkészzelek magában növények tenyésztésére nem alkalmasak. Tiszta homokban vagy tiszta agyagban egy növény sem képes élni. — Talajunkban csak nem kivétel nélkül homok és agyag keverve fordul elő; csak különböző arányban, hol az egyik, hol a másik túlnyomó.

Az agyagtalaj több agyagot mint homokot tartalmaz. Rideg szívós agyag 80—90 % agyag; 10—20 százalék más alkészzelekből áll.

Ilyen talaj növény termelésre nem igen alkalmas. Ha 40—50 % agyagot 40—50 % homokot tartalmaz közép vagy homag talajnak mondatik.

A rideg, szívós agyagtalaj, a fölsleges viz lecsapolása, mély szántás, mész és homok felhordása által javítható, valamint erős trágyázás által is.

A közép vagy homagtalaj ha fekvése s altalaja is kedvező, a legjobb talajok egyike, melyben minden növény sikerrel termelhető.

A homoktalajnak túlnyomó alkészzele a kovahomok. Ha a homoktalaj 20—30 százalék agyagot tartalmaz, agyagos homoknak neveztetik, — mentől kevesebb leiszapolható részt tartalmaz a homoktalaj, mentől áteresztőbb az altalaj, s mentől melegebb az égélj, annál rosszabb az. — A szerves anyagok a homoktalajban hamar elrothadnak, azért az ilyen trágyázandó, a homoktalaj márga s különösen agyagmárga felhordása által tetemesen javítható.

A mésztalaj 20 %-on felül meszet tartalmaz. A mész a talaj természetére nagy befolyást gyakorol. Csak 1 %-on túl legyen mész a talajban, már meszes talajnak mondható. Ha pedig 5—20 % meszet tartalmaz, akkor a többi alkészzelei szerint agyagos, homokos vagy homagos márgatalajnak neveztetik. A mész közepes mennyiségben a növények fejlődésére jó hatással van. A talaj melegedési képességét emeli, a szerves testek rothadását előmozdítja. Hamarabb szárad mint az agyag s így annak víztartó képességét gyengíti. Lassabban szárad mint a homok, azért a homoktalajnak némi nyirkosságot kölcsönöz.

A meszes talajok könnyen művelhetőek. Ha nagyobb mennyiségű agyagot tartalmaznak, nedves állapotban szántva rögsők lesznek ugyan, de ezen rögsők ismét elporladoznak. Meszes talajról nyert termés inkább minőségre mint mennyiségre jobb. A gabona nemük vékonyabb hajuak s több lisztet tartalmaznak; a rétek és legelők füvei fűszeresek és táplálók. Meszes talajon különösen díszlik a vörös lóher,

baltaczim, luczerna, ha pedig agyagot is tartalmaz borsó, lencse, buza és repce is sikerül.

A tőzeg talaj lapályokban fordul elő, növény termelésre tulvízenyösségénél fogva nem igen alkalmas. A tőzegtalaj elhalt növények maradványaiból képződött, s néha több lábnyi vastagságu réteget képez. Színe barna, fekete; száraz állapotban porhanyós. Ezen talaj a víz behatása alatt képződött és sok szabad savakat tartalmaz; melyek a növényzetre károsan hatnak. Ha a tőzegréteg vastag, mész és más föld felhordása által javítható, mert az ilyen talaj leginkább ásványi alkrészekben szokott szegény lenni. Javítható kiszáritás által is; a kiszáritott tőzeg talaj égetése igen hasznos, ez által a szabad savak eltávolíttatnak, a hamu pedig trágyaanyagul szolgál.

A talajra több tényezők lehetnek befolyással és pedig: először az altalaj. Mentől vastagabb s jobb keverékü a feltalaj annál jobb. Ha vastagabb agyag feltalaj alatt kavicsos vagy homokos az altalaj, akkor a kötött feltalaj a tulnedvesség ellen védve van; termőereje tehát emeltetik. Ha ellenben a feltalaj az előbbi esetben csak 3—4''-nyi volna; az ilyen feltalajban szárazabb években a növények szárazság folytán elpusztulnák. Ellenben a homokos feltalaj is termékenyebb lesz, ha az altalaja kötött.

Befolyással van a talaj termékenységére a földfelület alakzata is. Síkságban fekvő földek könnyebben művelhetők, többnyire a kellő nedvességgel bírnak; a fel és altalaj közti különbség rendszeren nem nagy s többnyire televénygazdagabbak, azért a folyammenti talajok termékenyebbek mint a lejtős helyeken fekvők. Az agyagos talaj lejtős helyeken ismét nincsen annyira kitéve a felázásnak mint a síkon; mert a felesleges víz levezetése könnyű. Homok talaj ellenben a lapályban jobb. Mentől meredekebb a hely, annál nehezebben művelhető.

Befolyással van a talaj termékenységére annak fekvése egy vagy más égtáj felé is. A keleti és déli oldalakon fekvő kötött talajok termékenyebbek mint a nyugoti vagy éjszaki oldalon levők. Ellenkezőleg áll a homokos s általában a lazább és tevékenyebb talajoknál.

Walter Lajos.

Gazdasági szemle a bécsi közkiállításán.

(Folytatás.)

h) Olaj és fonal növények.

Az olaj és fonal növények magjaikkal együtt a szemtermények kiállításában éppen olyan mérvben vettek

részt, mint a hüvelyesek s egymás közti összehasonlításoknál szintén csaknem egyenlő képviseltetésről tesznek tanúságot. Az olaj és fonal növények ugyszólván az egyedüliek, melyek mint szorosabb értelemben vett kereskedelmi növények műveltetnek s oly iparnak képezik nyersanyagát, melynek terméke nem mint élelmi czikk szolgál az emberi szükséglet fedezésére.

Az olajnövények között legjobban a repcét, gyengébben a mákot, napraforgót, gomborkát és ricinust, — a fonalnövények között pedig nagyobb mérvben a lent s kisebb mérvben a kendert láttuk képviselve.

A repce a kiállított olajnövények magmintáinak $\frac{2}{3}$ -át képezi s jobbra oly nagyobb gazdaságok részéről küldetett, melyek fekvésöknél fogva a repcét némileg mégis nagyobb biztonsággal képesek termesztetni, mint sok más. A minőség általában megfelelőnek lévén nyilvánítható a fajtákat illetőleg megjegyzendő, hogy első helyen az őszi káposzta repce említendő mind minőség, mind pedig a nagyobb képviseltetés tekintetében; az őszi répa repce éppen ugy, mint a tavaszi repcék általában az őszi káposzta repcével szemben csak alárendelt helyzetetést képesek elfoglalni.

A mák és napraforgó, valamint a gomborka és ricinus mindössze is csak néhány gazdaság által állítottak ki, mi azoknak alárendelt termesztése folytán igen természetesnek is mondható, pedig a mák, mint élelmi czikk s finom étel-olajat szolgáltató termény, — a napraforgó, mint szép és világító anyagot szolgáltató es szárában tüzelésre is felhasználható növény, a ricinus pedig, mint olaj és gyógynövény annál inkább figyelmet érdemelhetnének, miután a magyar mák jó minősége, a napraforgóból nyerhető olaj szépségéről a székelyhídi uradalom kiállításában alkalom volt meggyőződhetni s a ricinus mag gyógy-olaj czéljábóli termelésének előnyösségéről Mokry Sámuel békésmegyei gazd. egyleti titkárnak Gerendáson 1867-óta tett kísérletei látszanak kezkeskedni.

A len magja mint szemtermény egy részről felvidéki, másrésztől a Horvát-Szlavonországi és Dunamenti lentermelő gazdaságok részéről állított ki s jó minőségű jobbra immár meghonosított rigai lennek mutatkozik.

A kendermag jobbra szintén felvidéki és erdélyi gazdaságok által küldetett a kiállításra s válfajtára nézve a közönséges kendernek nyilvánítható.

i) Takarmány növények magjai.

A gyök és évelő takarmány és fűféle növények magjai a kiállított szemtermény mintáknak csak mintegy 5%-át képezik, mi igen természetes kifolyása azon szomorú körülménynek, hogy nálunk a takarmány termesztése, földmívelési tevékenységünknek még mindig egyik leginkább megsebezhető pontját képezi s hogy ennél fogva a törekvés jó magvakat gondos termelés által előállítani még sokkal kisebb, mint az közönségesen mindenütt található, hol a takarmánynövények termesztésének felkarolá-

sával, azok megbízhatóbb magjainak szüksége is érezhetőbbé válik.

A gyöknövények közül a takarmány és cukorrépa, az élő szálas takarmány és fűféle növények közül pedig a lóhert, csigacsót és baltaczimet, a francia perjét, timoti fűvet, csomós ebirt, puha rozsnokot és pelyhes czirkot láttuk képviselve.

A takarmányrépa magvak jobbara az ország dombor vidékein fekvő, nagyobb és belterjesebben kezelt gazdasági részéről állítottak ki, — míg a kisebb számú cukorrépa magvak cukorgyárakkal kapcsolt gazdaságok által küldettek be, de a nélkül, hogy a fajta közelebbi megjelelésére figyelem fordított volna, miért is annak bizonytalan meghatározhatása végett, itt azok felállításától teljesen el kell tekintenünk.

A vörös lóher mag kiállításához több felvidéki gazdaságon kívül Erdély s az Alföld több gazdasága is járult. — Csigacsót Kappel Frigyesnek kis-turi hontmegyei birtoka; fűmagvakat pedig ugyanez és Nádasy István és Kálmán szent-lőrinczi gazdasága állítottak ki; baltaczimet Kappel Frigyes, Nádasy István és Kálmánon kívül, Coburg herceg, gróf Sándor Mór és gróf Somogyi János mutattak be.

3) A kiállítás módja.

Magyarország szemtermény kiállítása mint már fentebb is említettük egyike volt a leggazdagbabbaknak és mégis még a jóakaró szemlélőre sem tette azon benyomást, melyet várt és érezni óhajtott volna. A földmivelés képezvén minden tevékenységünk rugóját, a szántóföldek szemterményei szolgálván első sorban mindenemü szükségleteink fedezésének eszközéül, teljesen indokoltnak mutatkozott azon hazafias óhajlás nyilvánítása, hogy jövőnk biztosító gazdaságunkat úgy tárjuk a világ elé, a mint ez való igaz s a futó szemlélőt is meggyőzni képes. Nem fitogtatásból kellett volna erre sulyt fektetni, hanem, mert vannak hiányaink melyeket el nem takarhatunk, melyeket be kell ismernünk, de a melyek egyszersmint enyhébb megbirálást engednek, ha a nemzeti tevékenységre nézve ki tudjuk mutatni, hogy ugyanakkor, midőn egy irányban mintegy inkább elmaradt, más irányban annál nagyobb buzgósággal és sikerrel működött!

Magyarország mezőgazdasága, a szemtermények kiállításához bőven szolgáltatva a használható jó anyagot s hogy az mégis nem volt képes azon hatást előidézni, melyet egyenesen célba kellett volna venni s nem volt oly tanulságos, minő lehetett volna, azt a hiányos felállítás, a hiányos elrendezés s a hiányos jelzésnek kell tulajdonítani.

A szemtermények nemcsak hogy nem állítottak fel egy és ugyanazon csarnokban egy összefüggő, összetartozó egészet képezőleg, hanem két csarnokban is egymástól elkülönített több részletben tettek szemben. A főcsarnokban egy asztalon volt a szemtermények legjelentékenyebb része elhelyezve, elkülönítve egy másik hosszú-

kás asztalon, a holdmezővásárhelyi közbirtokosság, a heves és szepesmegyei gazdasági egyesületek gyűjteményei; ezektől egészen külön választva voltak, Horvát-Szlavonország, Albrecht főherceg ő cs. kir. fensége bélyei és magyar óvári uradalmainak, Szevera Károly és Lajos ponyvádi birtokosok, Ritter és fiai soproni gabnakereskedőknek és Meyne János magkereskedőnek kiállitmányai. Az udvarbéli ugynevezett borcsarnokban voltak továbbá a pozsonymegyei és erdélyi gazdasági egyesületek, valamint gróf Karácsonyi Guidó, gróf Stubenberg József és Schoeller Sándor és Pál lévai uradalmi haszonbérloknek gyűjteményes kiállításai.

A szemterményeknek ezen imént érintett egymástól való elkülönítése által, az áttekintés épen úgy, mint a tömeg hatása egészen veszendőbe ment, holott szerény véleményünk szerint mindent el kellett volna követni, hogy a szemtermények egy és ugyanazon csarnokban a két szemben lévő hosszszal mentén, lehető egyöntetűség szemmel tartásával legyenek felállíthatók; mert minden kiállításnál főfigyelmet szükségképen a megkönnyített szemlélés általi tanulás lehetőségére kell fordítani s mind az, mi ezen cél előmozdításához járul az a kiállítást egyszersmint hasznosabbá és szebbé is teszi. — A szemtermények elrendezése tekintetében nem fordított elegendő figyelem azoknak egy olyan alapon csoportosítására, hogy a mezőgazdaságilag megkülönböztethető vidékek szemterményei egymástól elkülönítve legyenek szemlélhetők és a mellett az egynemű szemtermények összehasonlítása és megbirálása is lehetővé tétessék. — A szemterményeket mindenek előtt az országban mezőgazdasági tekintetben megkülönböztethető vidékek szerint kellett volna csoportosítani s az egyes vidékek keretén belől, az összeállítást nem a kiállító vagy jószág, hanem a termény neve szerint eszközölni, mert ha a termények kiállító vagy jószág szerinti csoportosításának azon esetben, midőn az illető jószágok összes termékei mu tattatnak be, még van valami jogos alapja; az merőben veszendőbe megy, midőn a kiállítók józágaiknak csak egyes legjelesebb terményeit kívánják kiállítani. A termények szerinti rendezés különben még azért is elsőséget érdemel, miután a kiállított termények önmagukra való összehasonlítás utján bírálандók meg, mi sokkalta könnyebben és megbízhatóbban történhetik, ha az egyneműek egymás mellett szemlélhetők, mintha azokat mintegy össze kell keresni.

Miután pedig a tárgyak igazságos megbirálása végett kívánatos, hogy azok a szemlélőnek teljesen egyenlő körülmények között jelentkezzenek, annál fogva téves volt arra nem ügyelni, hogy az összes szemtermények, egyenlő nagy, egyenlő minőségű, egyenlő egyszerű alaku, fedővel borítható üvegedényekben állítottak volna ki.

A jelzés tekintetében végül mulasztásnak veendő, hogy nemcsak a termelés színhelyei, hanem a termény-fajtára vonatkozó adatok is sokszor csak hiányosan jegeztettek a termény címlapjára s hogy egyéb a termelés viszonyaira vonatkozó adatok kevés kivétellel egészen mel-

lőztettek, holott a szemterménykiállítás épen csak ezek kapcsolatában nyerheti el jelentőségének legmagasabb fokát.

III. Ausztria

I. A kiállítók.

Ausztriának szemtermény kiállítása fényesen igazolta azon tényt, hogy talajában oly gazdagságot rejt, mely felvirágzásának biztos alapját képezi s hogy földmívelési terményének nagy változatossága és jeles minősége folytán sorozható a földmívelő államok legjelesebbjei közé. —

Nem vonható ugyan kétségbe, hogy Ausztriának, mint a kiállítást rendező államnak voltak némi előnyei a vendég államokkal szemben, de dacára annak, nem lehet méltánylással nem szólni azon körökről, melyet Ausztria földmívelési tevékenységének eredményeit a mivel világnak bemutatni köteleességüknek tartották. —

Ausztria földmívelési s különösen szemterményeinek kiállításánál kiváló buzgóságot az egyes korona országok és vidékek gazdasági egyesületei s a nagy és közép birtokosok fejtettek ki, valamint a gazdasági tanintézetek a bécsi gabnatőzsde s az ausztriai magárusok is az előbbiektől némileg eltérő irányban nem kevesebb ügybuzgóságot tanusítottak.

A gazdasági egyesületek és birtokosok által rendezett gyűjteményes kiállítások az illetők tevékenységének működésének terét a legtöbb esetben mindenkép igen sikerülten mutatták be; s az előbbiek étrevalóságáról s ez utóbbiaknak a földmívelés érdekében áldozatkészségéről félre nem ismerhető módon tettek tanúságot. —

Az egyes koronaországok s azok bizonyos vidékeinek szemterményeit gyűjteményes tárlatokba rendezve a következő országos és vidéki gazdasági egyletek mutatták be:

1., A cs. k. bécsi gazdasági egyesület Alsó Ausztriából.

2., A cs. k. felső ausztriai gazdasági egyesület.

3., A cs. k. stiriai gazdasági egyesület.

4., A cs. k. karinthiai gazdasági egyesület.

5., A cs. k. krajnai gazdasági egyesület.

6., A cs. k. görzi földmívelési egyesület.

7., A cs. k. isztriai földmívelési egyesület.

8., A trienti földmívelési egyesület.

9., A vorarlbergi gazdasági egyesület.

10., A cs. k. csehországi nemzeti gazdasági egyesület 1872-ben történt feloszlata következtében jobbára azok tagjai közül választott kiállítási bizottság.

11., A schönbergi, znaimi, trübauai, neustadti, igláui és theszthali morvaországi földmívelési egyesületek.

12., A troppai gazdasági egyesület.

13., A tescheni földmívelési fiók egyesület.

14., A weidenai északnyugot sziléziai gazdasági egyesület.

15., A cs. k. lemergi gazdasági egyesület.

16., A cs. k. krakói gazdasági egyesület.

17., Csernoviczban székelő bukovinai gazdasági egyesület. —

Ezen összeállításból látjuk, hogy nemcsak a tehetősebb, több anyagi és szellemi erővel rendelkező országos gazdasági egyesületek, hanem még a kisebb földmívelési fiók egyletek is örömmel ragadták meg az alkalmat, midőn arról volt szó, hogy földmívelési tevékenységük terményeit, a világ minden részéből összeseregülő gazdátársaknak bemutassák.

A nagy és középbirtokosok részéről rendezett gyűjteményes kiállítások közül e helyt megemlítendőek:

1., Albrecht főherceg ö cs. k. fensége tescheni és saybuschi,

2., Schwarzenberg János Adolf és Adolf József hercegek összes uradalmai.

3., Ágost szász coburg gothai herceg ausztriai és magyarországi uradalmi.

4., Sina Simon báró rossitzi, eichhorni, welehrádi, hrossowitzi, mislibontzi és dalleschitzi uradalmi.

5., Romaszkan Jakab báró horodenkai uradalmi.

6., Larisch Mönich János gróf karwici uradalmi.

7., Althann Károly gróf schwischitzi uradalmi.

8., Dzieduszyczi Vladimir gróf lemergi uradalmi.

9., Baratta Károly lovag budischani uradalmi.

10., A cs. k. Theresianum neutitscheini uradalmi.

11., A keltschaui cukorgyár részvénytársulat steinitzi gazdasága.

12., A Kuffner-féle szesz és élesztő gyár lundenburgi gazdasága.

13., A duxi cukorgyár társulat duxi gazdasága.

14., A máhrisch neustadti cukorgyár máhrisch neustadti gazdasága.

15., A Popper A. és társa féle cukorgyár zborowitzi és kojeteini gazdasága.

16., A cs. k. szabadalmazott slumaizi cukorgyár részvénytársaság slumaizi gazdasága részéről rendezett szemtermény kiállítások. —

Mint ezen jegyzékből is kivehető, a gyűjteményes kiállítások létesítésében, az ország legtehetősebb nagy birtokosai mellett különösen a cukorgyári részvénytársulatok fejtettek ki nagyobb tevékenységet, mint a melyek a mezőgazdasági üzlet fejlesztésére a legtöbb esetben már saját érdeküknél fogva is kedvező befolyást törekszenek gyakorolni s méltán tekinthetők az okszerűbb gazdálkodás hatalmas tényezőinek.

A gazdasági tanintézetek közül gazdaságaik szemterményeit kiállították:

1., A tetschen lieberwerdi gazdasági tanintézet.

2., A schönbergi földmives iskola, a schönbergi földmívelési egyesület kiállításában és

3., A kaadeni földmives iskola.

A bécsi gabnatőzsde gyűjteményes szemtermény kiállítása, a bécsi piacon forgalom tárgyát képező osztrák és magyar szemterményeknek vidék szerinti megkülönböztetett legjelesebbjeit mutatta be s mintegy az osztrák magyar birodalom termelési viszonyainak adott kifejezést, míg a gazdasági egyesületek csak egy bizonyos vidék, a

birtokosok s tanintézetek pedig csak saját gazdaságaik eredményeit bocsátották közszemlére az általuk rendezett kiállításokban.

A magárusok gyűjteményes kiállításai pedig végül az osztrák földmívelési tevékenységet ismét más oldalról világítván, kivétel nélkül példás rendszeres összeállításban tüntették fel azon szemterményeket, melyek mint szántóföldi és réti növények mivelet tárgyát képezik. A magárusok azon buzgósága, melylyel a kiállítás ügyét felkarolták teljes méltánylást érdemel, ha tekintetbe vesszük, hogy jó vetőmagvak a mezőgazdasági üzletben, annak sikerére mily nagy befolyásuak, s hogy a mezőgazda a gazdaságnak általános és sajtóságos viszonyai következtében számtalanszor jó azon helyzetbe, hogy azon növények magjait nem termeszteti, melyek neki különösen mint zölden kaszáltak nagy előnyöket nyújtanak, vagy hogy a vetőmagvétel magváltoztatás szempontjából lesz kívánatos.

A magárusok szemtermény- s magkiállításai közül megemlítendők: Boschan, Huttig, Berkowitsch, Mackl és Swoboda bécsi; Frankl és Krinez prágai; Horowitz és Endes brünni; Rassl és Hirsch troppau magárusok kiállitánya.

2) A kiállított termények:

Az osztrák szemtermények kiállítóira vonatkozólag, a mondottakat előre bocsátván, áttérhetünk a jelesebb szemterménygyűjtemények közelebbi megtekintésére.

A gazdasági és földmívelési egyesületek által rendezett szemtermény kiállítások között, mind beltartalom, mind pedig elrendezés tekintetében első helyen említendők Alsó és Felső Ausztria, Stiria, Karinthia, Csehország, Lemberg és Krakó gazdasági egyesületeinek kiállításai, melyekre vonatkozólag röviden a következők lennének figyelemre méltathatók.

a) Alsó Ausztriai gazd. egyesület.

Alsó Ausztria szemtermény kiállításában képviselve voltak a gabnaneműek a buza, rozs, árpa, zab, tengeri, pohánka és mohar által; a hüvelyesek a borsó, lencse, bab és bükköny által; az olaj és fonalnövények a repce

és len által; a gyök és szálal évelő takarmánynövények a burgundi répa, vörös és óriás lóher, baltaczim és timotifüáltal.

A gabnaneműek főbbjeinek mindenikéből már több megkülönböztetett szép szemű jeles fajtaival találkozunk e gyűjteményben, a megemlítést kiválóan megérdemlik: a frankensteini floriani, Hanna, tar és angol őszi buza, melyek közül a két első igen szép piros aczélos szemmel bír, míg a három utóbbi halványabb s az előbbiekkal szemben alárendeltebb minőségű; — a közönséges tavaszi buza, egészben is csak néhány mintában kiállitva; a floriani, szentjánosi v. bokros és közönséges rozs, jobbára zöldes barna és kisszemű; az őszi árpa, továbbá a közönséges, chevalier, probsteii, csupasz és igen szép szemű imperial árpa; a bugás, siberiai, probsteii és angol zab, melyek mindenike egyiránt szép nagy sárga szemével tünt fel, és végül a világos sárga és fehér szemű tengeri mind kettő igen szép nagy csóvel.

b) Felső Ausztriai gazd. egyesület.

Felső Ausztria szemtermény kiállításában látjuk a gabnaneműek közül a buzát, rozst, árpát, zabot, tengerit és pohánkát; az olaj és fonalnövények közül az őszi repcét repcsényt, mákot, a kendert és tiroli lent; a szálal évelő takarmánynövények közül a vörös lóher és egyéb miveleti növényeink közül a káposztát és kőményt.

A gabnaneműekből természetett fajták száma sokkal kevesebb mint Alsó Ausztriában; névszerint azonban mégis megemlíthetők, a közönséges őszi buza, szép piros köpczös szemmel és a nagyszemű lengyel buza, a közönséges őszi rozs zöldes barna kis szemmel és a közönséges tavaszi rozs simább nagyobb szemmel; a közönséges tavaszi árpa és lungani árpa mind kettő egyiránt jeles minőségű; a sárga és fekete szemű zab és végül a világos sárga nagy szemű tengeri.

Felső Ausztria szemterménykiállításából mint látható a hüvelyesek és gyök növények egészen hiányzanak és az évelő szálal takarmánynövények közül is csak a vörös lóher tűnik fel. (Folytatása következik.)

T Á R S A L G Ó.

Választmányi ülés 1874 május hó 4-én.

72. Az áprilhó 9-éről kelt jegyzőkönyv felolvastván, — észrevétel nélkül hitelesített.

73. Az áprilhó 14-ről kelt közgyűlési jegyzőkönyv, — észrevétel nélkül hitelesített. A közgyűlésnek a pénztárra vonatkozó határozatai egyleti pénztárnok és ügyvéd urakkal ahhoz tartás végett közöltetni fognak. A redoute bérlőjének, Orbán József urnak, a teremnek a közgyűlés alkalmával díjtalan átengedéséért külön átiratban fog köszönet szavaztatni.

74. A földmívelési minister, Bartal György ur ő nmlga, 128 eln. sz. szám alatt kineveztetését tudtul adván, elnöki uton időközben (utólagos jóváhagyás reményében) átiratilag üdvözöltetett; — igazgató választmány ezen elnöki intézkedést egyhangu helyesléssel fogadja.

75. Titkár jelenti, hogy egyleti tag, mezőbándi lakos Antal Imre meghalálozott; — sajnos tudomásul szolgálván, egyleti pénztárnok urral közöltetni fog.

76. Orsz. statistikai hivatal 1649 sz. a. „Hiv. közle-

mények VI. évfolyamának 4. füzetét küldi meg; — köszönettel a könyvtárba helyeztetik.

77. Ministerium 6355 sz. a. az orsz. baromfikiállítás programját küldi meg; — az „Erdélyi gazda“ hasábjain egész terjedelmében közöltetvén és az érdeklődő közönség figyelmébe ajánltatván, — tudomásul szolgál.

78. Titkár jelenti, hogy a kísérleti szőlőben újabban 11 faj erdélyi szőlő elültetett; — tudomásul szolgál.

79. Egyleti ügyvéd Tompa Károly ur indítványozza, hogy azon alapító tagokkal szemben, kik a tőkén kívül három éven felüli kamathátralékkal is adósak, a tőke is bepereltessék, nehogy kamat-elévülési kifogást tehessenek az illetők, szabadságára hagyatván az ügyvédnek, a kamat befizetésének biztosításakor a tőke törlesztéséig elállani; — választmány ezen indítványt elfogadta, egyleti ügyvéd urat egyszersmint felkéri, hogy ily perek alkalmával a tőke befizetésének is kellő biztosítékot szerezni igyekezzék.

80. Orsz. szől. vándortanárnak Fekete Pál ur jelenti, hogy megbízatásban eljárva, 14 borkerület statistikai adatait fel-

dolgozás végett a titkári hivatalhoz beszolgáltatta. Egyszersmint bemutatja azon t. hazafiak névsorát, kik helyenként bizottságokká alakulva az adatokat szolgáltatni szivesek voltak, végül pedig 100 frtos utazási számláját utalványoztatni kéri; — választmány a jelentést örvendetes tudomásul vévén, a t. közreműködőknek átiratilag fog köszönetet mondani, hazafias támogatásukért. A száz forintot tevő utazási számla kifizetésére egyleti pénztárnok ur egyidejűleg utasítatik.

31. Ministerium 6930 sz. a. az olasz kir. követségnek a közös külügyministerium utján közölt kívánságához képest megküldi az olasz Kormány által kiosztás végett beküldött Dr. Roessler klosterneuburgi tanárnak a Phylloxeráról szóló és olasz nyelvre fordított értekezésének egy példányát, — köszönettel a könyvtárba helyeztetett.

32. Oltszemi ev. ref. lelkész Kis János a saját felügyelete alatt lemásolt „méhészeti kézikönyv“-et beküldi; — az eredeti példánnyal együtt a nmlgu ministeriumhoz fel fog terjesztetni.

33. Nyitramegyei gazd. egyesület eredeti, tiszta székely fajta ju lovak beszerzésének közvetítésére kéri fel egyesületünket; — tagtárs Gyárfás Domokos ur az átirat másolatának mellékelésével ezen közbenjárásra fel fog kéretni s a nyitramegyei gazd. egyesület erről tudósíttatni.

34. Az 57 j. k. sz. alatt engedélyezett közbelki rigolizás költségei, — 35 frt 20 krral kifizetésre utalványoztatnak.

35. A kísérleti szőlő részére az új karók költsége, — 14 frt 44 krral kifizetésre utalványoztatik.

36. A magyar orsz. gazd. egyesület a testvéri érintkezés minél bensőbb létesítése végett, felkéri egyesületünket, hogy a választmányi gyűlések jegyzőkönyveit időről időre vele közölni sziveskedjék, — a testvéries eszme választmány részéről meleg rokonszenvvel fogadtatván, a jegyzőkönyvek érdekesebb mozzanatainak pontos beküldésére egyleti titkár utasíttatott.

37. Titkár jelenti, hogy a „Mezőség befásítása“ czéljából kitűzött pályakérdés határideje f. évi áprilhó 30-án lejárván, arra a következő pályamunkák érkeztek be:

Nro 1. jelige: „Sapientis satiss“

Nro 2. jelige:

„Csekély a domb, alig emelkedő,“

„Ormán a fű, nem a bércz fenyve nő.“

Nro 3. jelige: „Egy fa nem erdő;“ — választmány a jelentést tudomásul vévén, bírálókul Tisza László, Gr. Bethlen Géza és Székely Mihály tagtársakat kéri fel. A három jeligés levélke közös borítékba zárva választmányi tag Filep István pecsétjével lepecsételtetett, és a pályázat eldöntéséig levéltárba helyeztetett.

Gamauf Vilmos
egyleti titkár.

A f a g y.

A fagyról szóló tudósításunkat mai számunkban folytatjuk és bevégezzük. A magyarországi érdekes leveleket, erdélyi tudósításaink után sorozva közöljük.

30., Fogaraszvidéke, májushó 5-6 n. E vidéken a fagy, sem gyümölcsben, sem gabonában kárt nem tett, mi

egyrészt a vegetatió hátramaradásának, másrészt a folyton uralkodó szélnek köszönhető. Legszebb kilátásunk van jó termésre.

L. J.

31., Kolozsmegye, Nagy Nyulas, májushó 7-én. A Mezőségen Nagy Nyulas vidékén hó, zivatar és fagy előfordult, a kár szőlőben és gyümölcsben kevesebb, legtöbbet szenvedtek az őszi buzák.

Mezőségi.

33., Tordamegye, Toroczkó Szent György májushó 5-én. Toroczkó völgyében áprilhó 29—30 és május 1-én fagy volt, mely az őszi buzának nem ártott, a gyümölcsfákban pedig legkisebb kárt sem okozott.

Thoreczkay Sándor

33., Küküllőmegye, Gógán-Váralja májushó 6-án. Bár nálunk is fagy lépett fel, még sem tett kárt, mert minden száraz volt; egy-egy elforrázott szőlőhajtás oly ritkán fordul elő, hogy kárnak nem lehet nevezni. Gyümölcsfák közül még a baracknak sem ártott.

Pásztóhy Dániel Lőrincz.

34., Tordamegye, Koppánd májushó 7-én. A zord idő 28-án állott be 29 és 30-án havazás és csekély mérvű fagy, mely a lassan hajtó szőlőben és teljes virágjában álló gyümölcsben kárt nem tett. Őszivetések gyengék, buza sok helyt kiveszett, tavasziak jók, törökbuza most kel.

Dósa István.

35., Udvarhelyszék, Tarcsafalva májushó 4-én. Fagy volt, a szőlő sokat szenvedett Sz.-Keresztur vidékén, gyümölcs közül cseresnye, szilva, korai alma és körteben van kár, de nem lényeges; téli gyümölcsünk, a reánk nézve fontos kereskedelmi cikk, nem szenvedett. Tavaszti vetésben nincs kár, luczernának ártott, a fűnővés mintegy megállott, őszi vetések nagyon gyengék, Pálffy Dénes.

36., Tordamegye, Mező Szent Jakab májushó 4-én. A zord idő és fagy a szőlőnek mintegy 15 százalékat elpusztította, gyümölcsnek nem ártott, a vetésekben szintén nem tett kárt, az őszi buza már korábban gyenge volt és részben kiveszett, az őszi árpa teljesen. A paszuly elfagyott. rétek állása gyenge, a legelőn nincs az állatoknak mit enni.

Ébner Sándor.

37., Belső Szolnokmegye, Néma májushó 7-én. A fagy vidékünkön kárt nem tett, azonban a tavaszi szelek a tiszta buzát teljesen kipusztították, míg a szőlő fája a télen fagyott el.

Bányai József.

38., Dobokamegye, Galacz májushó 6-án. Áprilhó végén és május hó elején vidékünkön is volt zord idő, havazás, de erős fagy nélkül. Ennélfogva a kár csekély, a kikelt törökbuza és paszulyt, valamint az új szőlőhajtást kissé elforrázta. Legnagyobb bajunk, hogy őszi buzáink majdnem mind kivesztek, a vetőmag is alig fog kijönni. A rozsok is gyengék, egyedül a tavasziakba helyezhetjük reményünket.

Darkó Károly.

39., Dobokamegye, Borsa májushó 7-én. Vidékünkön erős mérvű fagy volt, a zord idő megritkította buzáinkat, melyek különben is vékonyak voltak és most a hideg miatt teljességgel nem bokrosodhatnak, a fejlődés úgy szólván megállott, a buza az oldalos és homokos helyeken majdnem teljesen kiveszett. A rozs jól mutatkozik, a tavaszi szalmás vetések elég jók, a kikelt törökbuza hegyeit a hideg megcsipte és megsárgította, szerencsénk a török buza vetés legnagyobb része még czikában a föld alatt áll.

Báró Bánffy Dániel.

40., Dobokamegye, Czege májushó 8-án. A fagy a vidéken csupán a szőlőkertekben tett jelentéktelen kárt, a gyümölcsben eddig semmit. Az őszi buzákra nézve elmond-

hatjuk, hogy azok állása bírálaton alóli, oly rosza minőre én ez időtájban nem emlékezem, talán a magot sem adja ki. Rozs e vidéken kevés természetik, a mi kevés van az tűrhető. A tavasziak is kielégítők.

Gróf Wass Ádám.

41., Belső Szolnok megye, Csépan majushó 8-án. Ápril 23 és 29-én a hőmérő a fagypontra süllyedt, de miután semmiféle gyümölcsfánk még akkor kivirágozva nem volt, kár nem történt és ama teljes diszben álló gyümölcsösök gazdag természettel kecsegtetnek. Az őszi vetések igen szépen tenyésznek, szőlőkben kevés kár mutatkozik.

Földváry Mihály

42., Kolozs megye, Mező-Szilvás májushó 7-én. Vidékünkön a múlt hó három utolsó napján zord idő és fagy volt, de miután a szőlők csak kevésbé voltak kihajtvá, a kár nem tetemes, sőt a virágzásban talált körte-barack-és meggyfákon sem lehet jelentékenyebb kárt észlelni, a gabonákban pedig éppen semmit. Legtöbbet ártott az egész tavaszon dühöngött hideg szél, mely az ősziakat igen megrontotta.

M. K.

* * *

A magyarországi tudósítások következőleg szólnak:

1., Koltó, Nagy Bányá mellett május hó 5-én. Az ápril 29. fagy majd semmi kárt sem tett, a hegyeken Rozsaljon, Gutinon nagy hó, a bércezen a makktermés tönkre van téve.

Gróf Teleki Sándor.

2., Szathmármegye, Erdőszáda majushó 3-án. A több napokig dühöngő északi szél annyira meghűtötte a levegőt, hogy már ápril 27-én este (10 órakor $+4^{\circ}$ R) dértől lehetett tartani. 28-án reggel $4\frac{1}{2}$ órakor $+1\frac{1}{2}^{\circ}$ -on állott a hőmérő, este 11 órakor $+3^{\circ}$ -on, 29-én reggel pedig $+1\frac{1}{2}^{\circ}$ R-t mutatott. Minden ember folytonos aggodalmak között volt a mutatkozó dus gyümölcstermés megsemmisülhetése miatt, különösen a május 1-én délig tartó havazás után. Eddig a meg nem szűnő szél és borult ég nagyobb kártól megóvott, mert sem szőlőben sem gyümölcsben baj nincs. Vidékünkön a dér egyes helyeken nyomokat hagyott, Nagybányán ártott a diónak és az aljban levő szőlőknek. Ma $+10^{\circ}$ -ra emelkedett a hőmérő.

Gróf Degenfeld Pál.

3., Nagyvárad és vidékén a fagy a „Bihar“ szerint, oly nagy károkat okozott, szőlőben gyümölcsben és részint a vetésben, hogy rendkívüli intézkedések válnak szükségessé. A város képvisellete rendkívüli közgyűlést tartott, mely a pénzügyministertől a fagy által sujtott gazdák részére adóelengedést fog kérni, továbbá országos alaptól kölcsönt fog eszközölni. Azonkívül egy bizottság választott meg, melynek tiszte észleletei és saját belátása folytan, javaslatokat terjeszteni, a közgyűlés elé, további intézkedések tárgyában.

f.

4., Zalamegye, Muraköz, Csáktornya. A tél tűrhető volt és a Muraköz a pusztító egérseregtől is ment maradt, a kedvező tavaszi időjárás a jövő aratást illetőleg legszebb reményekkel kecsegtetett, azonban ápril 28-án beköszöntött a kellelven vendég, a hideg szél és oly kegyetlenül dühöngött, hogy mindenki borzalommal várta a 29. viradót. Ezen nap reggelén, 3 óra körül a szél lecsillapodott és a dér szőlő aljak, gyümölcs és kerti veteményekben meglehetősen kárt okozott; gabona a völgyekben szenvedett, de ott is pásztásan. A tengeri még nem kelt ki. Jelenleg május 5-én az idő enyhe, a szél egészen lecsillapodott és eső esik.

Jeney Gusztáv.

5., Heves megye, Felső Szászberek május hó 3-án Heves megye ezen része a mártius 19. gyenge havazás óta s néhány esőpermetezésen kívül, légköri csapadékban nem részesült. Az őszi szintén felette száraz volt. A tavasziakat is az édes-keves nyirkosságot tartalmazó talajba vetették. Az eső nélküli tavasz korán beköszöntött derült meleg napokkal, a hőmérsék 22—24° R. között ingadozott. Ezee aránylag magas

hőmérséklet a vegetációt természetesen korán megindította; gyümölcsfánk nagyrésze a java virágzásban állott, azonban az esőszomj minden növényen, de főleg az őszi vetésekben nagyon észrevehető volt; egy jó eső ápril 29-én végén mindent helyrehozhatót volna! E biztató remény azonban az ápril 29-én éjjel $5\frac{1}{2}^{\circ}$ R. hideg teljesen meghiúsította, még ápril 30-án is $-1\frac{1}{2}^{\circ}$ fokot és majushó 1-én 0° -t mutatott a hőmérő. Ennek következtében a gyümölcs és szőlő egészen, a kerti vetemények részben, a repce teljesen elpusztult, a luczerna leforrázottan áll és a fiatal árpavetés is megérezte a hideget. A hatalmas szárító szelek folyton dühöngenek, esőre semmi kilátás és ha még soká ily tart az idő, az 1863. catastropha küszöbén állunk. (Azóta hihehetőleg ott is volt eső. Szerk.) A kaszálókat fel kellett szabadítani, gulya, ménes, és juh részére, mert legelőnkön éhen elpusztultak volna, az utak szegélyére épített ákáczfákat a Zagyva folyóból kellett öntözni. Kedvező időjárás esetén is alig számíthatunk egy harmad termésre, mert hozzájárul még, hogy a búzát a drótféreg is pusztítja.

Vékony Gábor.

6., Tiszavidék, Abony. Tartós szárazság és hideg szelek után ápril 29-én reggel a fagypontra alatti 3° hideg általában véve minden gyümölcsöt és kiváltképen a kihajtott korai szőlőket tönkre tette, luczernának, burgundi répnak, őszi és tavaszi gabonának, úgy látszik, nem ártott semmit, mert e vidéken szokatlan késői kikelet miatt, még a rozsnak sem fejlődött ki kalásza, a tengeri is keveset szenvedett. Hogy a fagy minő kárt tett a szőlőkben, arra nézve szolgáljanak tájékozásul a következő, csak néhány községre vonatkozó adatok:

Nagy-Körözsön van	3513 hold szőlőterület.	(à 1200 □ öl.)
Szolnokon	410	„
Uj-Kécskén	586	„
Ó-Kécskén	760	„
Kecskeméten	5060	„
Czepléden	3190	„
Abonyban	200	„
Összesen:	13629	„

a kárt holdanként csak 6 akóval (à 5 veder) számítva fel, tesz 81,774 akót, a melynek értékét legesekélyebb számítással 5 frtjával véve fel, a 400,000 frtot túlhaladja.

A gyümölcsben esett kár e hét községben másfél millió forintnál többre tehető — maga Kecskemét 200,000 frt értékű nyári barackot szokott vasuton elszállítani. Jó termés alkalmával e gyümölcs mázsája helyt 5—6 frt, a természetőre nézve azonban kedvezőbb a szállítási üzlet, mert alig félérett korában küldheti szét gyümölcsét és az nem hull le a fáról, nincs kitéve a romlásnak stb. Ezen kívül cseresznye, meggy és más nyári gyümölcs szállítatik, csekély mérvben Bécsbe, Prágába és egyéb nagyobb osztrák városokba, de leginkább Oroszországba: Petersburgba, Moskauba és Varsóba. — Május elején kevés eső volt, mely ámbár csak egy hüvelyknyire áztatta a talajt, mégis sokat használt a vetésnek.

A. J.

7., Zalamegye, Keszthely május hó 7-én. Ápril 24. 25. és 26-án már $+24-28^{\circ}$ R. meleg, lehet mondani nyári hőség uralkodott. Váratlanul éjszakai szél támadott és néhány nap mulva a hőmérő tetemesen lecsökkent, úgy hogy a 29—30-ig terjedő éjjelen csekély mérvű dér mutatkozott, mely azonban csak a szőlőkben hagyott itt-ott nyomot. A rákövetkező éjszakán mind hidegebb lett és fájdalom, azt mondhatjuk, a mi csak elfagyható volt, az tényleg el is fagyott.

A legtöbb szőlőben, melyek már évek óta a tavaszi fagyoktól mentek maradtak, egy zöld levél sem maradt! Böszöcséges esztendőnek néztünk elé, és most minden reményünk teljesen meghiúsult. A gyümölcsfánk gyönyörűen virágoztak el, a

termő rügy mennyisége roppant nagy volt, most mindez nagy-részt megsemmisült.

A mezőkön esett kárt még pontosan meghatározni nem lehet, azonban hol a rozs fejbe ment, ott az is elfagyott, árpa sokat szenvedett, korai pityóka megsemmisült, ha csak az utó-hajtás nem ad gyenge hozamot. A tengeri, hol kikelt szintén elfagyott.

Kertekben, kivált ott, hol a meleg áprilisi napoktól csá-bitva, korai vetés és ültetés történt, minden elpusztult. A kö-zönségesebb disz-cserjéknek — melyek virágrügyei és virágai oly szépen fejlődtek — legnagyobb része elfagyott, így Cytisus Laburnum, Deutzia gracilis és cremata, Weigelia, többféle Spi-rae, Robinia, Juglans, Morus és a többi.

Huzamosabb időbe fog kerülni, míg erős vegetatio a fagy kárt némileg helyre-pótolni képes leend, kivált a folyvást hűvös időjárás és a talaj rendkívüli szárazsága mellett, úgy hogy a jelen évben fa és szőlőnél alig várhatunk erőteljes utóhajtást, minélfogva a jövő esztendőre nézve is, különben kedvező vi-szonyokat véve fel, le kell mondanunk a jó termés reményéről.

Belke Tivadar.

8. Heves-Szolnokmegye, Mező-Túr. A tél rend- kívül száraz volt, ugy hogy havat csak épen láttunk vagy há-rom napig, de jobb lett volna ezt sem látni, mert a mi rop-czénk addig ki nem fagyott, ezen havazás után teljesen kive-szett, hirmondója sincs. A buzák is nagyon szenvedtek, úgy hogy sokat ki kellett szántani. Kétszer vetettünk, de ha Isten meg nem segít egyszer sem fogunk aratni!

A tavaszon még jó esőnk nem volt. Ha esett egy kis-harmat forma, reájött a szél és még inkább felszárította a föld-et. A korai tavaszi vetések nagyon rosszul keltek, a későbbiek még nem látszanak.

Áprilhó 27. virradóra kisebb fagy állott be, de már 28. 29-ére oly erős, hogy a gyümölcsöt szőlőt az évre teljesen megszüntette. Május 1-én volt egy ujnyi vastagságu fagy, min-den vegetatio megszünt. A gabnáknak a kárt még biztosan meghatározni nem lehet de a takarmány füvek és kaszálókra nézve bizton elmondhatjuk, hogy az első kaszálás veszve van.

Mindzeiken azonban jó esős idő járás némileg segíthetne hanem itt van a sáska mely tönkre tesz bennünket, ha gyö-keres országos orvoslását ki nem találjuk. Eleintén azt hittük, hogy az ártatlan tücsök, de feltűnt, hogy nem énekel és a fák rügyeit és fiatal fákat egészen körül rágja. Közelebb szí-gorubb vizsgálat alá véve az állatkát, kitént, hogy az valóságos sáska, a fejlődés harmadik szakában melynek már szárnyai is vannak! — Ezen veszedelemtől megszabadulandó okvetetlenül szükséges hogy az egész ország teljes erővel annak irtásá-hoz fogjon. *)

Dömötör László.

EGYVELEG.

* Dohányzók figyelmébe ajánlva. Pipázó gaz-datársainkat figyelmeztetjük, miszerint evang. ref. néptanító Szentgyörgyi Lajos úrnál külmagyar-utca, néhány ezer leg-ánomabb már kiültethető, csetneki muskotály dohány palánta kapható, száza 30 krajczárjával számítva.

* A zord időjárását, melyet lapunk mult és mai

*) A haj mint értesülünk eddig Heves Szolnokmegye ezen vi-dékén mutatkozott csak, tehát elszigeteltnek mondható, különben a földművelési ministerium már intézkedett e fontos tárgyban. Irtó sze-ről a sulható a szálmával beterítés és elégetés, meredek fogó árkok ásása s a beletett sáskáknak elégetése, gyermekek általi szedetése, véka számszámra szétve és elpusztítva, végre baromfinak, kivált lud és pulykának reá-hajtása, mely borzasztó mennyiséget képes fogyasztani.

Szerk.

számában jeleztünk, Erdély úgy mint Magyarországon szeles, esős idő váltotta fel; úgy hogy csak ritkán élvezhetjük a nap éltető sugarát! Udvarhelyszék Miklósfalva községében f. hó 8-án diónagyságu jégzápor esett és nagy kárt tett a vetésekben; nem ajánlhatjuk eléggé gazdáinknak a jég elleni biztosítást, melyet hazai intézeteink kivált a „Victoria” oly jutányos áron vállalnak el, miszerint bárkinék is módjában áll magát ezen örökös aggodalomtól felmenteni, és kár esetén vesztesé-gének méltányos pótlását elnyerni.

* A székely kereszturi nagy májusi vásár-ról mely közelebb folyt le, Pálfi Dénes ur szívességéből a következő tudósítást vettük: a piacon összesen mintegy 19000 db. állat fordult meg, de kereskedők hiányában nem volt nagy vevés. Az árakra nézve megemlíthetjük, miszerint egy db jó bárányos juh 10 frton, bárány nélkül, minőség szerint 6—8 frton kelt el, berbécs (Kos) dbja 7—12 frt. meddő juh dbja 3—5 frt, bárány 1—3 frt. — A barom vásáron a forgalom csekély volt, egy pár szép ökör 400 frton, jó béres ökör 300—350 frton, szeszgyárba hizlalni való 200—300 frton fizettetett, tehén 60—100 frtig, meddő füre hizlalni való 40—50 frtig, mészárosnak vágó marha 50—70 frtig, végre az éves borju ára 20—25 frtig ment.

* Post festa. A „Weinlaube” legújabb számában Dr. Nessler szőlő füstölő gyertyákat ajánl a következő anyagokból és elkészítési mód szerint: 250 gramm salétrom $\frac{3}{4}$ liternyi forró vízben felolvasztva, 1000 gramm száraz fű-részzporral hevertetik és azután 250 gramm kalamász vegyi-tése mellett a levegőn jól megszárittatik. Ezen keverék-por-ból csiriz segélyével (80—100 gramm keményítőt számítva egy liter vízre) készül az összeálló nyers anyag, melyből körülbelől egy hüvelyk vastagságu és 5—8 hüvelyk hosszúságu darabo-kat, gyertyákat kell idomítani, s mesterséges meleg befolyása alatt szárítani. Ezen gyertyát gyufa, kanócz sőt égő szivarral meglehet gyujtani, égése lassan és folytonosan tart, mi alatt roppant mennyiségű füst keletkezik. Ha mezőn vagy szőlőben e gyertyákat úgy helyezzük egymás mellé, hogy mire az egyik kialszik, a szomszédos gyertya meggyulhasson, több órákig tartó füstöt gerjeszthetünk a nélkül, hogy folyvást jelen kellene leennünk. Magától értetődik, hogy e füstöt több helyütt egyszerre, és szél irányában kell fejlesztenünk; nagy szél alkalmával természetesen e segédszernek sem lesz hatása, miután a füst csakhamar szétoszlik. A gyertya előállítására nagyon olcsón esz-közölhető, egy hold befüstölésére körülbelől három font anyag á 10 kr. elegendő, a munka bér is csekély, mert begyakorlott munkás néhány óra alatt nagymennyiségű gyertyát állíthat elő. Némi nehézséget csakis a szárítás okoz, melynek mulhatlanul mesterséges melegben kell véghezmennie; de erre is elég al-kalom van: kenyérsütés után a kemenczékben, aszalás után az aszalókban, továbbá szaladó (maláta) szárítókon sat. Lapunk szerkesztősége intézkedett arról hogy ily gyertyák kísérletké-pen mielőbb elkészíttessenek és a próba eredményét annak idejében t. olvasóinkkal, közölni fogja. A remélhető jó siker esetén, azt hisszük, lesz vállalkozó elég, ki e gyertyákat nagy-ban gyártani a méltányos nyoreséggel forgalomba hozni kéz-leend.

— A gyergyófalvi felső népiskola épülete, mely gazdasági osztállyal lesz megtoldva és melyre a közoktatási ministerium 15,397 frtot irányzott élő, legközelebb fel fog építtetni. (F. E.)

* A „Gyümölcsiparunk múltja, jelene és jövője“ czim alatt lapunk közelebbi számaiban jeles pomológveteránunk Nagy Ferencz tollából közölt érdekes cikksorozatot most a „Gazdasági lapok“ is egész terjedelmében közölni kezdték. Örömmel üdvözljük ezen intézkedést, mert hisszük, hogy általa oly szakértő eszmecsere lesz alkalom szolgáltatva, melynek pomológiánk bizonytal sok hasznát fogja venni.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.
Főmunkatárs: Vörös Sándor.

Hirdetések.

Kais. kön.

Hofbuchhandlung Faesy & Frick

Wien, Graben 22.

In unserem Verlage ist soeben erschienen:

Die Bodencultur auf der Wiener Weltausstellung 1873.

Im Auftrage des k. k. Ackerbau-Ministeriums.
Redigirt von Dr. JOS. R. LORENZ, k. k. Ministerialrath.
Mit vielen Illustrationen in Holzschnitt und lithogr. Tafeln. gr. 8. 3 Bände.
Preis 8 fl. eleg. geb. 10 fl. 50 kr. ö. W.
Erster Band Die Landwirtschaft und ihre Hilfsgewerbe Preis 5 fl. ö. W.
Zweiter Band Das Forstwesen Preis 2 fl. ö. W.
Dritter Band Die National-Oekonomie und Statistik Preis 1 fl. ö. W.
(19) Jeder Band wird einzeln verkauft. — (1—1)

Jelentő-gyümölcsösönöket

a birodalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra — dacára a jelenlegi zilált pénzviszonyoknak — 5000 frttól a legmagasabb összegig, a legelőnyösebb módozat mellett törlesztésre gyorsan eszközöl.

A hat. eng. általános

Ipar és kereskedelmi ügynöki iroda

Kolozsvártt, „Ovár, Bástya-utca 6. sz. (Ertekezhetni posta utján, vagy személyesen, naponta d. n. 1-től 4-ig.) 20-52

TAUFFER FERENCZ

Kolozsvártt.

Ajánlja a T. cz. gazdaközön-ségnek dusan ellátott

mag- és termény-raktárát,

hol is mindennemű lóhere, fűta-karmány, répák, bükköny, KANADAI és sziberiai zab, kerti és virágmag-vak a legjutányosabb árakban kaphatók.

(2)

(20—26)

TARTALOM: A talaj eredete s annak tulajdonságai. — Gazdasági szemle a bécsi közkiállításán. (Folytatás.) — Társalgó: Választmányi ülés 1874 május hó 4-kén. — A fagy. — Egyveleg. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrak inerő — 2 nagy véna					Egy mazsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rezs	zab	török-buza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
Kolozsvár	május 14	700—720	160—450	390—400	180—200	135—45	160	90	1100	23
Nagy-Varad	mart. 31	694—780	580—651	180—540	170—190	120—450	120	80	900	26
Mares-Vasarhely	május 13	595—660	170—490	454—486	144—160	—	210—230	110—150	1200	20
Karoly-Fehervár	máj. 9	615—625	520—535	185—500	180—230	—	255—275	95—140	1000	22
Nagy-Szeben	septem. 29	620—687	—	467—507	180—133	533—600	80—85	60	700	22
Brassó	febr. 28	648—728	578	454—462	146—153	348	—	—	—	20
Besztercze	május 12	600—640	440	450	160	—	100—140	80—130	750	16
Nagy-Enyed	april. 23	625—663	500—575	450—470	185—200	—	290—300	65—65	1100	20
Szamosújvár	május 11	640—720	500—580	440—480	190—200	—	240	50	1200	20
Deés	május. 12	680—720	600—640	440—480	180—190	—	130—140	65—90	800	18
Torda	septem. 23	600—640	540—580	400—420	100—110	—	170—180	70	800	15

Erdélyi földterhermenté-itési kötvény 71 frt — kr. Ezüst árkelet 106. 30.

Bécsi marhavásár: Felhajtott 4040 darab hizó ökör. A forgalom gyenge; árak: gallicziai 28—30 1/2 frt német 29—31 1/2 frt. magyar hizó ökör 27 1/2—31 frt a vágósúly mázsája.

Nyomatott k. Papp Miklósnál Kolozsvártt